

Соколёнок

1/2016

январь - февраль

Кард

КЪВЕ ВАЦРА САДРА АЯЛАР ПАТАЛ АКЪАТЗАВАЙ ЖУРНАЛ

Пуд игит

Алирза Сайдов

(лезгийрин риваят)

Зи дагъларал — дагълар ала,
Синерални — син ала.
Дуьньядал а син муьтлуьгъай
Я инсан, я жин алач.
Муьтлуьгъарун патал а син
Атанва кье игитар
Хкаж хъана, кард хъиз, жегъил
Звал акъалтна ивидал.
Ирид далдам, ирид зуьрне! —
Зурба кеф жеч вичелай,
Вичин лезги кьуьлзавай халкъ
Акъатзава кIвачерай.
Гуьзетзава хуьруь игит,
Ам хкведай вахт хъана.
Амма жегъил синеллама,
Дагъар акваз къах хъана.
«ГъикI гададиз куьмек ийин?» —
Фикирдик ква кьуьзуьбур.
Агъсакъалдин меслятдал
Рази хъана вирибур:
«КватIин инал къизил, гимиш,
Гъар садахъ вуч аватIа,
Кесиб кас я, хкведа ам
Акурла чи савкъватар».
Йикъар фена, амма жегъил
ЭвичI хъувур гел авач.
— Зун хкведа! — маса игит
Хкаж хъана хъел аваз.
Виняй агъуз килигайла
Жегъилдин рикI агажна...
Пашман хъайи агъсакъалди
Явашдиз гъил хкажна:
«АскIан, чупур гада я ам,
Ашкъидин шем кун чна —
Чи хуьревай сифте гуьзел
Лейли гъадаз гун чна».
ВикIегъвилиз табий хъайи
Руш экъечIна вижевай.
Хквез хъанач жегъилдивай —
Яман затI я кичIевал.

Пудлагъайда муьтлуьгъна син —
Лап кукIущдал ацукъна,
Амма кьулухъ вил вегъейла
Серсер хъана амуькна.
...Садлагъана гъвечIи хуьрел
Гъужумна терс душманди —
Дереда сес гъатна бирдан
Турунинни къалхандин.
— Душманди чал гъужумнава! —
Ван атана винелай.
Гъарайна пуд игитдини
Хкадарна синелай.
Пуд жегъилни кукIвар хъана
Алукъайла рагарал.
Ватан кIани игитрикай
Амуькна и риваят.

ВУЧИЗ "КЪУЛУХЪ ГАЛАМУКЪЗАВА!!" Эльмира САВЗИХАНОВА

(Психологдин суьгьбет)

И суал чна 1-лагьай четвѣрт акьалтІайла тарсарай къулухъ галамукъ-завай аялриз гана. Гзафбуру чи суалдиз жавабарни гана. И жавабрай аквазвай-вал, аялри чеб авай четин гьал гьиссзава, амма туькІуьр хъийидай рекьер абуруз аквазвач. Гила килиг абурун жавабриз: «Зи рикІел кІелай затІ аламукъзавач», «Заз вахт бес жезвач», «Заз кІелдай аш-къи авач», «Зун темпелвал ийиз вердиш хъанва» ва хейлин гьа и жуьредин жава-бар.

Дикъетдивди кІелайла, заз и аялрин гафарай руьгьдин гъарай, теспачавал ва гьакІни рикІ галачирвал аквазва. Заз чизва, зи гафарал куьне вирида къул чІугвадач, амма гьакъикъат гъахътинди я.

Аялриз куьмек чарасуз я. ГьикІ? Сифтени-сифте аялар сад-садав гекъиг тавун. Абур гъар сад са къетІен инсан я. Гъар инсандихъ вичиз хас хъсан ва пис къилихдин къетІенвилер ава, гъабуру-лай, аслу тир четинвилерни гьалтзава.

Гъар аялдин мягкем къилих, терѣф гьим ятІа тайнарна, гъадал амал авун чарасуз я. Герек, аял вичин мумкинвиле-рихъ югъун хъийин, инанмиш хъижен.

Вахтуналди руьгьдай аватай, тарсар акІадарзавай, къведар къачузвай аял-рикай са къадар вахт фейила отличи-кар хъхъай, ва гележегда еке агалкъу-нар авай алимар, политикар, пешека-рар хъайи дуьшуьшар уьмуьрда тІимил авач.

Гъуьрметлу муаллимар! Куьн чІехи рикІ авай, сабурлу инсанар я. Квелай артух аялдин къилих, хесетар садазни чидач. Са аялдиз кІвале тарсар гъазур-дайла къекъвез-къекъвез кІелун чара-суз я. Класда лагъайтІа, ахътин аялри суьредин кІаник чпин кІвачер галтадиз жеда. Муькуьда лагъайтІа мур-мур ийиз кІелда. Ибур вири муаллимди фикир-да къуна кІанзавай делилар я. Квелай башламишайтІа хъсан я? Гъуьрметлу ая-лар! Гъар са касдиз вичиз хуш тир чешне герек я: адан акунар, къатІунар, уьмуьр-дин камар. Гъар камуна ахътин касдиз ухшар жез алахъ. Чи къенин хиялар фикирар чи пакадин программа я. Месе-ла, «кІелай затІ рикІел аламукъзавач» и

гафариз «Зи къатІунар хци я, садра кІелай тарс залай ти-крар хъийиз алакъзава» – ла-гъай гафар акси яз эциг. РикІин ажувал хиве къа-мир, жуван къува-трихъ югъугъ.

Темпелриз чи патай вуч меслят ава? Лугъун чна, чарасуз тамамна кІани крар кІватІ хъанва, амма ваз гзаф кагъул я. Ахпа, пака талгъана, тарпна къарагъна а крар къиле твах. Гешила авай данадиз векьер гана кІанзава – къарагъ, алад, це. КІвализ ганвай тапшуругъар тамамар-на кІанзава – декъикъани ахъай тавуна, а фикир къилиз акъуда, ахпа куьчедиз алад. Гъа икІ югъ-къандавай вун жуван темпелвилел гъалибвал къачуз вердиш жеда.

Гъуьрметлу диде-бубаяр! И жуьредин аялриз куь куьмек квекай ибарат я?

Жуван аялдин гъавурда акъаз алахъ, четин декъикъайра адан рикІикай яд хъухъ, адаз гъуьнтІ гумир.

Аялдиз тарсариз гъазур жедай къу-лай чка тайинара. Адаз ван жери жуьре-да куьн квехъ галаз къал алаз рахамир, вахт вахтунда тухдалди тІуьн це, ксудай чка тайинара. Сабурлу хъухъ. Чирвилер къачун, тербия къачун яргъал йисарин нетижа я.

Мукъвал-мукъвал жуван аялдохъ галаз адан мектебдин вакъияйрикай, кІелай ктабрикай, килигай телепереда-чайрикай суьгьбетар ая.

Жуваз хъсан чидай пешейрикай ахъ-ая.

Къилинди анжах аялди мектебда къа-чузвай къиметар туш, адаз уьмуьрда ге-рек къведай чирвилер я.

Сад лагъана еке агалкъунар аквазвач лугъуз умудсуз жемир. Гъар юкъуз къа-чур гъвечІи гъалибвилерал шадвал ая, къадирлувал къалура, аялдиз къуват це.

Хъсан адетар хуьзвай, гъуьрмет авай кІвале берекатни жеда. Хъсан тербия ганвай аял хзандин къилин берекат я.

ПАЧА-ШУВ

(Эвел алатай нумрайра ава)

Пачагъди Зар-къуш вичиз
Эмирзава гъун кІвализ.
За вуч ийин, тайча чан?»
Рахана бицІи балкІан:
«Чехиди я ви дерт-гуж;
Жеда завай куьмек гуз.
Ихътин дерди хъана ваз
Тагайвиляй яб на заз:
Вун меркездиз атанай,
Зар-цІакул ваз жагъанай;
За лагъанай а чІавуз:
КІан жемир цІакул къачуз,
Жеда, Иван, адалай
Ваз лап гзаф дерт-балай!
Килиг, зи гаф керчек тир,
Гила вазни хъана чир.
Чи дуствилик квач шулугъ,
БицІи тир зи а къуллугъ.
Гила, инлай къулухъди
Зун къвазда ви къуллугъда.
Алад, фена, пачагъдиз
Лагъ: «Герек я заз тадиз
Къве хвах сулуф сечме тир,
ГъакІ чехир яд уьлкведин.
Эмир це: кар йигина,
Чун пака фад экуьнахъ
Физва рекъиз – женгагъдиз».
Ингъе Иван пачагъдин
Патав гва, гаф акъатиз:
«Герек я заз лап тадиз
Къве хвах сулуф сечме тир,
ГъакІ чехир яд уьлкведин.
Эмир це: кар йигина,
Чун пака фад экуьнахъ
Физва рекъиз – женгагъдиз».
Эмирзава пачагъди
Гъилибанриз нуькердин
Иван патал сефердиз
Герек вири жагъурун,
Герек вири гъазурун,
Адаз «къегъал» тІвар гана,
«Хъсан рехъ хъуй!» лагъана.
Муькуь юкъуз шивци фад

Къарагъарна Иван мад:
 «Гъей! Бес я ваз ксай къван!
 Ша гила кар гъиле къан!»
 Гъа икІ Иван кІвачелла,
 Вичин фидай рекъелла.
 Хвахар, сулуф сечме тир,
 Чехирни яд уълкведин
 Гва, чими пек-лек вичел,
 Ацукъна тайча-шивцел,
 Са чІук фуни гъилеваз,
 Гъална фена шаркъ патаз.
 Фена абур Зар-къуш къаз,
 Ирид югъ я рекъеваз.
 Муъжуъд лагъай юкъуз са
 Атана сих тамуз са.
 Ина шивци Иваназ:
 «Аквада гъа са тІул ваз,
 Жеда анал михъи тир
 Гимишдин кІунтІ чІехи тир.
 Къведа анал зар-къушар
 Алукъдалди пакам яр,
 Хъун паталди вацІай яд.
 Чна абур къада фад».
 ИкІ лагъана, тайчади
 Зверна тІулал хъурцадив.
 Ажеб тІул я! Веъ хцІу
 Зумруд къаш хъиз я къацу;
 Къугъваз ава адал гар,

Гуз таз веъив лап цІарцІар;
 Веъин юкъва — чиг цуъквер,
 Тежедай къван чеб иер.
 Гъа и тІулал, гирве хъиз,
 Гъуълел къакъан лепе хъиз,
 Хкаж хъанва михъи тир
 Гимишдин дагъ чІехи тир.
 Галукъиз ракъин нурар,
 Иер хъана, гузва зар.
 Къвалар ава гуз цІарцІар,
 Шемер хъиз, куз кукІушар.
 Тайча хурай къучагъдиз
 Хкаж хъана и дагъдиз.
 Са верс къван рехъ атІана,
 Акъваз хъана, лагъана:
 «Алукъзава йиф, Иван,
 Мукъаят хъун я ваз кІан.
 Чехир цана хвахуна,
 Сулуф адаз веъ вуна.
 Таквадайвал хъухъ чуънуъх
 Муъкуъ хвахунин кІаник.
 Килиг, вилер акъалмир,
 Фурсат гъиляй ахъаймир.
 Алукъдалди пакам яр
 Къведа инал зар-къушар,
 Нез, сулуфдиз кІуф яда,
 Чпин саягъ гъарайда.
 Виридалай мукъвалди

Яхъ на жуван капалди!
 Зар-къуш гъиле гъатнамаз,
 Къевидаказ эвер заз.
 Акъатда зун ви патав».
 «Вучда, къуртла за ялав? –
 Хъана Иван суализ,
 Валчагъ чилел экъайиз. –
 Герек жеда бегълеяр,
 Къайди я а къуш цъайар».
 Катна тайча са патахъ,
 Вичел, уф-пуф ийиз, хвах
 Чугуна фад Ивана,
 Къейиди хъиз, ярх хъана.
 Йифен къулар атана,
 А дагъдал экв чкъана,
 Гуя хъанва нисин чъав;
 Зар-къушари къуна цав:
 Хъана звериз, гъарагъиз
 Сулуфдизни клуф ягъиз,
 Чехирдавай сулуфдиз
 Къанихдаказ клуф ягъиз.
 Килиг ийиз тапана

Хвахуникай, Ивана
 Вичи вичик веревирд
 Ийизва, яз мягтел гирт:
 «Тфу ваз, шери-шейтлан!
 Килиг тлун чеб авай къван!
 Яхцлурни цлуд къван жеда.
 Пагъ, вири къаз хъанайтла,
 Кеф туширни, уьмуър – хуш!
 Вуч гуърчег я гъар са къуш!
 Къивачер яру я чпин,
 Тумарал къвезва хъуьруьн!
 Ихътинбур жеч верчериз,
 Чпи гузвай эквериз
 Зи дахдин пич я ухшар!»
 Акъалтларна и гафар,
 Хвахуникай чи Иван,
 Гъуьлягъ хъиз хкечда къван,
 Чехир авай сулуф кваз
 Чанахдихъ фида, юаз.
 Вегъена и арада
 Са зар-къушран тум къада.
 «Зи тайча-шив, авай сад,
 Звера инал, зи дуст, фад!
 Зар-къуш къунва за ина», –
 Гъарайзавай Ивана.
 Тайча фад-фад атана:
 «Зи дуст, вун виклъегъ хъана! –

Лагъана, – гъич энгелдиз
 Рехъ гумир – вегъ шешелдиз!
 Сив кутІуна тІарамдиз,
 Шешел вегъ ви гардандиз.
 КІанда кІвализ хъфена». –
 «Ваъ, чукурда за гена
 Амай къушар», – Ивана
 Шешел юзуриз хъана.
 ЦІай чукІуриз луварив,
 Фена къифле цавариз,
 Цавун яргъал винера
 Чуънуъх хъана цифера.
 Юзуриз цава бегъле,
 Хъанвай Иван велвеле.
 Къилелай рухъ къахай хъиз,
 Гъил юзуриз амай хъи.
 Квахъна цава зар-къушар;
 Хъфиз гъазур я дустар,
 КІватІна чпин хазна-затІ,
 Хъфена кІвалихъди фад.

Хтайлахъди меркездиз,
 «Лагъ, хъанани Зар-къуш гъиз?» –
 Пачагъди гана суал,
 Вилер алаз нуькердал.
 Нуькерди, аваз хъилер,
 КІасзавай вичин гъилер.
 «Гъана Зар-къуш», – лагъана
 Пачагъдиз чи Ивана.
 «Гъинава ам?» – «Са къадар
 Акъваз, кІеврай рак-дакІар,
 Хъурай кІвале жедайвал
 Лап акъалтІай мичІивал».

Атана фад нуькерар,
Клевна кІвалин рак-дакІар.
Гъилевай вичин шешел
Къуна столдин винел:
«ЭкъечІ, баде!», — лагъана
Гъанвай къушраз Ивана.
Къушра акІ экв хъичирна,
Вилер гъилив кІевирна
Алайбуру. «Къунва цІай! —
Ийиз пачагъди гъарай. —
Туьхуьрдайбур атурай!
Лап алаз хъиз яд цурай!» —
Иван хъуьрез чІаганвай:
«Гъей, чир хъухъ ваз, им туш цІай.
Им Зар-къушран парпар я,
Ваз машгъулат са кар я!»
Пачагъдини Иваназ:
«Зи кІани дуст! — лагъана. —
Вуна зи руьгъ шадарна,
Пашманвилер квадарна.
Гъахъняй вун зи балкІандин
Къуллугъчи хъун заз кІанди!»
И кар акур нуькерди,
Вич виликан мегътерди
Нерай мурмур авуна:
«Акъваз, неречІ! Къил къуна
Амукъда вун — жадач ваз
Гъалибвилер гъилле кваз.
За мад са фенд акъудда,
Вун бедвелик акудда!»

Дидедин Тапшуругъ

Мичче

- Я, Селми — лагъана дидеди, - кье аз дердияр гзаф ава чан руш. Гъа гила мад Айханум хала акъатун мумкин я. Къулал буран йигавайди чир хъайитIа, мад ам къарагъ хъийизмайдитуш. Вуна адаз «чи къулал алайди буран я» - лугъуз тахъуй.

- Хъурай, чан диде, — жаваб гана Селмиди. Диде къурак эвичIиз, кье цел физ-хквез вичин кардик хъана. Селми лагъайтIа, накъ амаз нинийриз булушкаяр санал цвада лагъана икърар хъанвай юлдаш Нигерни рикIелай фена, Айханум халадал вил алаз акъ-

вазна. Са акъван вахт алатнач, Айханум хала атана акъатна. Ам ракIарай гъахънамазди Селмиди, тадиз адан вилик экъечIна, лагъана.

- Айханум хала, чи къулал алайди буран туш гъа!

- Туш жеди, чан бала, — лагъана, сивел алай хъвер декъикъада квахъай Айханум хала, элкъвена кIвалай экъечIна. Гъа и арада кьецелай хтай дидени кIвализ гъахъзавай. Агъвалатдин гъавурда акъур дидедиз вуч ийидатIа, вуч лугъудатIа чизмачир. Яраб вуч авун лазим тиртIа?

Кел тарай аватна...

- Диде, диде, чи кел тарай аватна.
- Бу-у, ам тараз гьикІ акъахна, чан хва?
- Тараз акъахдайла заз акунач, амма ада тарай аватайда хъиз гъарайзава.

Пис жедани?

- Зи айнаяр къала, Мурад, – лугъузва бадеди – пенсия гудай хала къвезва.
- Баде, зазни вин хътин айнаяр къачу ман.
- Айнаяр куъз я, чан хтул, абур зун хътин къуъзубуруз герек затІар я.
- За абур, баде, вуна хъиз пенсияр гудай хала атай арада алукІда, са пенсия зазни гайитІа, чаз пис жедани къван?

Адетар чІурзава

- Баде, зун мад ФетІабурун кІвализ мугъмандиз фидач.
- Вучиз, я хва, куън кІеви дустар тушрни?
- Чун дустар я, баде, амма ФетІан диде чи къени адетар чІурзава.
- ГьикІа гъа?
- Гъар зун фейила ада заз, югъ мичІи жезва, Мурад, кІвализ ахлад, - лугъузва.
- Гъам пис кар яни?
- Эхъ, баде, адетар квахъзава. Бес вуна лагъаначирни, пуд юкъуз мугъмандиз вун вучиз атайди я, вун мус хъфизва лугъурди туш, вичи лугъудалди.

Хъуътуъл руфун

- Кал ацаз феи диде кализ гъиляй фан кІусар гузва.
- Гумир, чан диде, вилера нагъв аваз гъарайзава Мурада, вуна чун кални некни авачиз тада.
- Ам вуч лагъай чІал я, чан хва?
- ГьикІ вуч лагъай чІал я, къуълуън фу патал ракъун руфун герек я, чи калин руфун хъуътуъл мум хътинди я. Чи каливай къуълуън фу иливриз тахъайтІа вучрай?
- Хъурай, чан хва, мад сеферда за адаз мухан фу гуда, вун секин хъухъ.

Къез чедане?

Некыйяр

Некыйяр инсан патал гзаф менфятлу майвайрикай садя. Аялар патал адан хийирлувал иллаки гзаф я. Некыйрик инсандин сагъламвал патал чарасуз витаминар гзаф ква. Мадни некыйрик квай къван хийирлу затлар гъеле алимривай чириз хъанвач. Некыйяр шекердихъ галаз, никледихъ, некледин чарарихъ галаз аялри гзаф рикI алаз неда.

Некыйрин пешерни хийирлу затлар я. Чай къачудайла, чайдин векихъ галаз 2-3 некыйдин пеш вегейтIа, дадлувални мен-фятлувални артух жеда.

Темезханар

Темезханар гыхьтин ва вуч хъчар ятIа, абурун дад гыхьтинда ятIа, квез виридаз чида. Квекай хъчадин афар ва я хинкIал тIуьн тавур кас авач жеди. Амма квез виридаз и хъчадин менфятлувиликай хабар авани?

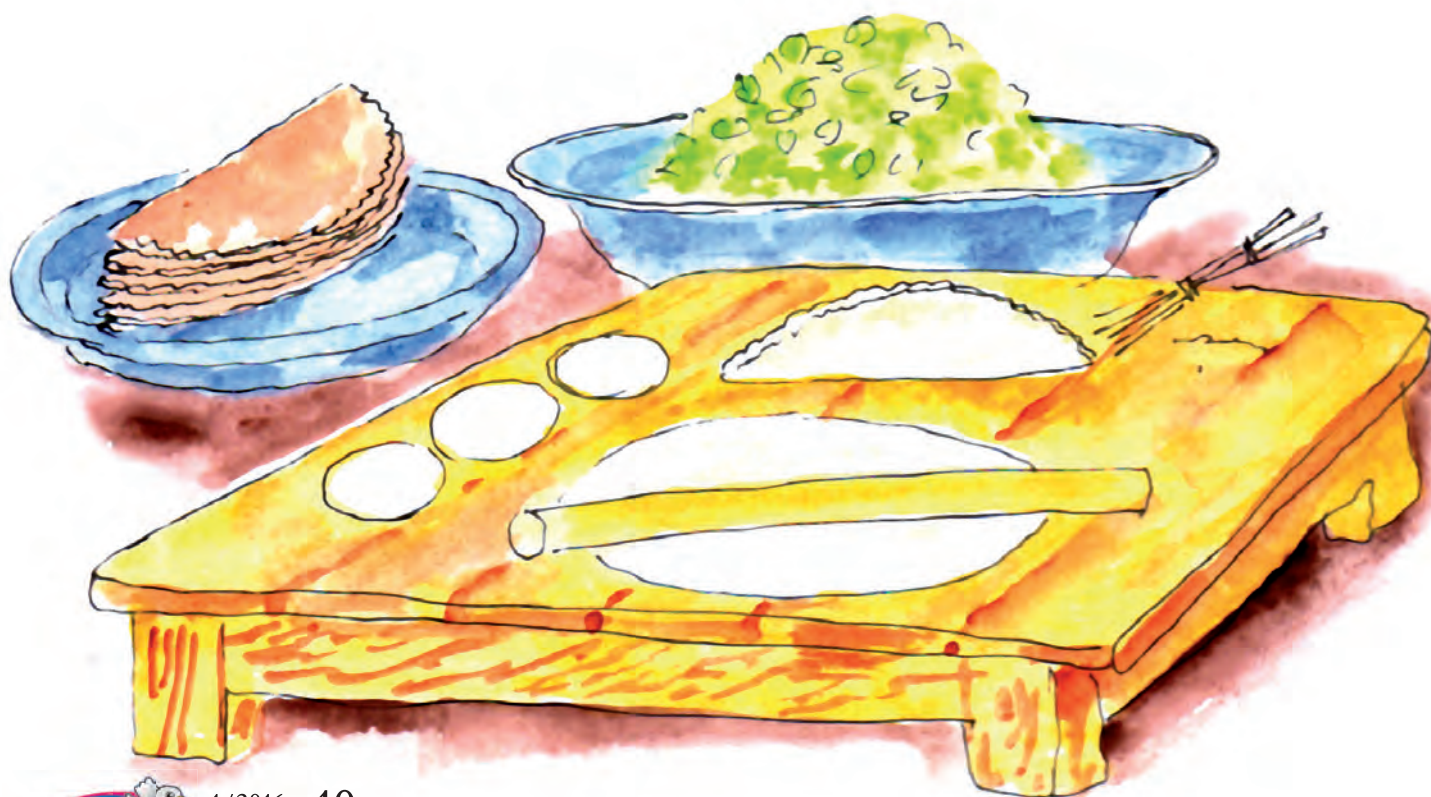
Сад лагъайди, темезхандин пешер ишлемишайла, къене патан оргарин кIвалахдиз хъсан терефдихъди куьмек гузва: экъуьчун, иви фин, къенер фин акъвазарзава. Темезхандин мижеди гъакI бедендал алай артухан ифинни алудзава. И кар иллаки къиздирма атайла, ратарин кIватIалда

яргъалди сагъ тежедай хирер авайла менфятлу я.

Къвед лагъайди, темезхандин миже хер авай япа цазни теклифзава. Ада япа жедай куквар рекъизва ва хирер къурурзава, япун тIалин секинарзава.

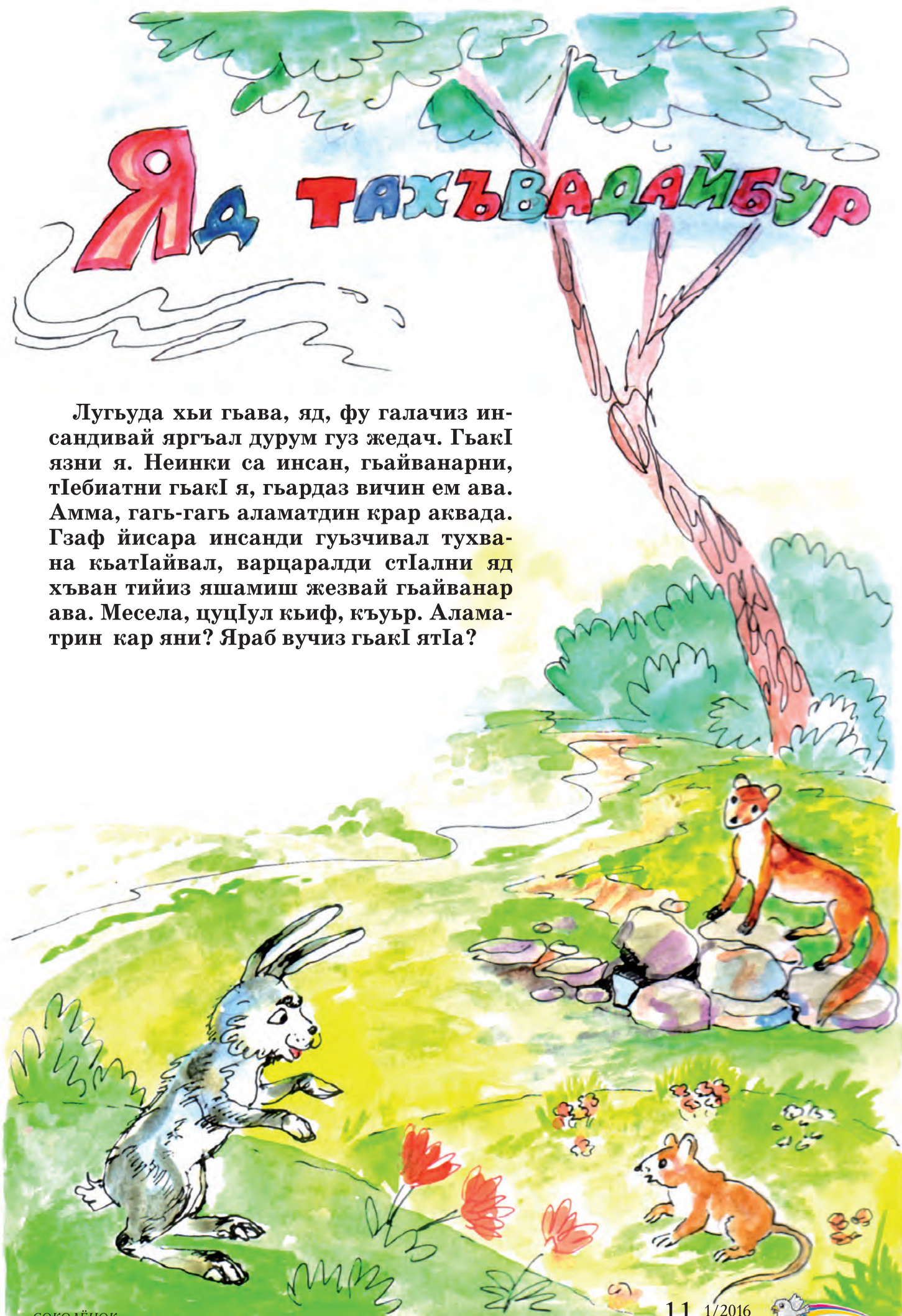
Темезхандин къуватдикай гъеле дегъ заманрани хабар тир. Грекри и хъчадикай гъатта гзаф хаталу холера (ваба) азар алудун патални хийир авайди яз гысабзавай.

Амма чи ата-бубайри темезхандикай жигерриз зарар авайди язни къейднава. Гъаниз килигна, и хъчартух ишлемишун хъсан туш.

Я ТАХЪВАДАЙБУР

Лугьуда хьи гъава, яд, фу галачиз ин-
сандивай яргъал дурум гуз жедач. ГъакІ
язни я. Неинки са инсан, гъайванарни,
тІебиатни гъакІ я, гъардаз вичин ем ава.
Амма, гагъ-гагъ аламатдин крар аквада.
Гзаф йисара инсанди гуьзчивал тухва-
на къатІайвал, варцаралди стІални яд
хъван тийиз яшамиш жезвай гъайванар
ава. Месела, цуцІул кьиф, къуьр. Алама-
трин кар яни? Яраб вучиз гъакІ ятІа?

ЧАРАСУЗ ШАРТІ

Фикрет
Тажиев

Гъар сеферда алукубайла гад, адет хъана, бубад хуъруъз Лейла бала мугъман жезва. Гъвечли — члехи, магъле михъиз, гъар сеферда Лейладал чи гъейран жезва. Гъар са кардив жезва таниш, мукуфдалди сирерай кьил акъудзава. Къенфет, нини тийиз саймиш, гъавалат яз, дидедин вахт къакъудзава, суалри лап галудзава:

— Вучиз тутар жезава фад? Некыйрихъ цин галама дад? Ичер вучиз тарцел ала? Газарарни чилик гала? Пахляярни цавуз физва — хуъшрекандин гъалар хъана? Буранарни фараш жезва — целериз цин ухшар хъана...

Вучиз? Вучиз? Суалрин сел ахмиш хъанва дидед кьилел. Агъзур дерди вилик галай, кьилин тлалри гузвай азаб, бизар жезвай дидедивай акъваз жезвач тагана яб. Гъикъван фикир авуртлани, зарафдиккутуртлани, Лейла бала тежедай хъел жаваб къвезвач дидед риклел.

Эхир метлел къуна а руш башламишна сесинал хуш:

— Акъваз, бала, хъухъ сабурлу. Чарасуз я хъун фагъумлу. Гъуъл хъиз дерин кайнатдин, сир ачухун тлебиатдин шартлуналди мумкин кар я — савадлу хъун чарасуз шартІ я.

Лейладин цициб

Дидеди члехи туькIуьрзава муг, агудна сам-къалкутадайвалюг. Гъуьндуьшка чIулав хъанва лап къуьртIуь, ацукъна къурал, юзазмач куьнтуь.

Туна сафуна какаяр таза гъизва дидеди эцигиз мука. Гъисабзава къад, эхцигзава мад сад. Виже къведач тек – хъурай къанни къвед.

Лейла дидедал хъанва гъавалат, «къугъун» дидедин хъанва хажалат. Баладив ширин, гъил мукал вичин эцигиз тазвач. ЧIурзава лап чин.

«Къугъвазва диде какайрив, аял хъиз гъвечIи. Бес вучиз мукув агудзавач ада Лейла?» – Фикирзава руша, акъуддайвал са уюн – бегенмиш хъанва адаз дидедин и къугъун.

Эхир руша эверна гъамбардиз чIехи, ценцик кваз хкана кака са ири. Хъанва ягъалмиш диде элкъвена. Лейлади кака муказ вегъена.

Алатна йикъар, алатна йифер, дидединни баладин мукал алаз ви-

лер. Гъуьндуьшка мука секин я пара. Цицибар ахъагъун герек я къе-пака.

Са юкъуз чими, гъава тир хъуьтуьл, чан атана мукал. Къаридин мани, ачух тир гуьгъуьл къугъвана гарал. Сад, къвед пуд...гъисабзава мука авай цицибар. Жезва къанни пуд! Къил гатазва къариди – чизмач жал гъисабар?

Хъуьрезва Лейла – шараг дидедин, ацукъна патав вичин дидедин. Къачуз-ва мукай хъипи тир шараг, къазран шарагрин алай вичел ранг. Хкажзава цавуз, хкизва хуруз, ийизва туьмер баладиз дидедвай тежер. Элкъвезва дидедихъ хъуьрезвай вилер, лугъузва дидедиз хкажна гъилер.

– Ви цицибар, диде, я рагъулбур, гъуьндуьшкадин ранг алайбур, им зид я, хъипид я, за гъамбардай гъайи какадай хъайид я. Ам ухшарди ви цицибриз тахъун, элкъвей хъипид яз дуьньядиз атун, цицибдин зи туширди тахсир, за ачухдиз ваз лугъун.

Лейладин савкъват

ГъвечІи Лейла чи гъамлу хъанва къе, залан месэла гъатнава хиве. Адет яз сувар, кутадай лувар, тек са Лейладиз хъанва агъур пар.

ГъвечІи Лейла гъатнава кІеве – дидедиз гудай затІ авач гъиле. Къачунва сун шал бубади чІехи. Бадеди хранва гуьлуьтар чими. Дахдини ваха ийизва куш-куш, хуьзва савкъватар сирлу яз гъеле. Стхади Бакудай рахкурнава чар. Дидедик ада кутунва лувар.

Лейладин азиз дидедин пака – Мартдин сувариз жезва яхцІур йис. Вирида паяр гъазурнава пайгар, анжах Лейладин чи чІуру я гъалар. Лейлади гъеле къачузвач дуллух, я бадедихъ хъиз авач са сандух. Я Бакуда авач кхъидайвал чар, я гъиле авач суьгъуьрдин пайгар.

Лейла гъатнава дериндай кІеве, фикир гудай кас авач хъи кІвале. Мад дидедин цІи хъижедач яхцІур, шадвал виридан пар хъанва агъур.

Амма Лейла акъван руш туш ажуз, садрани ада къил ийич агъуз. Герек туш шалар, чІехибуру гурай багъа тир паяр. Вахт къведа – алач хъи яргъал, гъа чІавуз чир жеда Лейладин мердвал.

Гъелелиг Лейлади дидедиз вичин, лугъуда са мани паярилай ширин. Ахпа къуна гардан тебрикда сувар – зи дидедин хъурай агъзур йисар.

Дагъдин Кланевай

Абдуселим Исмаилов Къван

Чун, мугъманни кІвалин иеси, ккІарай ккІариз акъатиз, хуъруьн юкъ атІана вини кыляй агъа кылиз физва. Гъар садаз салам гуз, гъар садан гуьгъуьл къачуз. Абуру чи гуьгъуьл къачунни рикІелай алуд-завач. Садбурун суал авай вилер акуна, муькуьбурун мецелай суал вич рахана, кІвалин иесиди вичин мугъмандикайни талагъна тазвач: флан чкадай, флан хуърйй тир, флан чкада флан пешедал маш-гъулди я... Садбуруз анрикай ван хъайиди, муькуьбур чеб а чкайра хъайиди, пуд лагъайбуруз а кас са гына ятІани акурди, мус ятІани са межлисда-мярекатда хъайиди...ашка-ра жез, физвайвал физва мугъманни кІвалин иеси.

Варарикай садан вилик лап къуьзуь къари ацукънавайди за яргъа амаз къатІана.

— Салам—алейкум, я пате, — ван хкажна зи рекъин юлдашди, адан патав агакъайла.

— Алексалам, чан бала, — кыл хкаж тавуна, жаваб гана къариди.

— ГыкІ хъана, алатай вахтарилай фикир-хиял ийизвани?

— Ваъ, бала, пакадин йикъакай фикирзава. Алатайбур алатна фена. Вучда абур рикІел хкана?

Къариди хурал куьрс хъанвай кыл зурзаз-зурзаз хкажна, ченедик батІан квай бириш-бириш чин чаз къалурна.

— Пака зи хтулдин мехъер ава, балаяр. Гъавиляй, жув и яшда аваз, за адакай фикирзава, — алава хъувуна къариди.

ЦІам хътин яргъи тІуб зал туькІуьрна, ада хабар къуна:

— Вун чи хуърйй тушни, чан бала? Зи чІехи хцин ухшарар къвезва вай...

Къаридин кыл хурал ават хъувуна.

— Сад танкуна кана къена, балаяр... Сад кІвале хъвана къена, балаяр... Сада вичин чан ина-ана цана къена,

балаяр... ГыкІ рикІел хкин за алатай вахтар? Жув амаз, веледар амачир дуьнеда за вуч рикІел хкин?

— Пара гужар акур дишегъли я им, — ван хъана заз рекъин юлдашдивай.

— Эгъ, балаяр, балаяр... Веледрин гылелай ферикъат хъунилай зурба бахт авач дидедиз, бубадиз. Пакадин йикъакайни, балаяр, за гъавиляй фикирзава. Ша ман куьн мехъерик...

— Къведа, пате, къведа...

— Валлагъ, и ви мугъмандай зи чІехи хцин ухшарар къвезва. Пака мехъер авачиртІа, къе адан гылелай суруз физ кІандай заз...

— АкІ лугъумир, я пате — хтулрихъ-ай птулар къведа, штулар къведа...

— Гъавиляй за пакадикай фикирзава ман, балаяр — жув абурун гылелай къванни суруз финикай... Дагъдин кІане къван хъиз, вучда закай амуьна?

Вучиз ятІа чидач, адалай инихъ зи вилерик а къаридин шикил муьквал-муьквал къвезва. Кылиз къвезвай хиялрини, вилик агъзур суал эцигиз, зун кІеве твазва...

— Хъутлер амач! Живер амач! Ма квез хъутлерни, ма квез живерни! Зун и чхрадихъ ацукъ хъувуртла, итим тахъуй! — рак геляна машиндай экъечІна къама ялар авай жегьил.

Патав ацукънавай эгълини машиндай экъечІна. Са гъилив акъал та-вуна амай рак къуна, ам вилик квай хъутлализ килигиз акъвазна.

— Зи машин чхра ятла, вуна, халис машин гым ятла, гьам къачу... ТакІандан вилер акъатуй... — къайгъусуздаказ рахазва эгъли кас. — КІаник — мурк, винел — жив, инай гъич са машинни экъечІдач.

— ЭкъечІдач? АкІ экъечІда хьи! Ваз исятда гъихътин машинар аватла чидач эхир...

— Захъ авайди гъа им я... Вун садра и дуьнедин сересвилиз килиг. А фарайрин эквер яргъаз ягъайтла жедачни? Я баркаван къуьд! Я баркаван жив! Вун хупІ иердиз къвазвачни! Куьнни ама къван! Я баркаван цав, машинрин экуьнал вун вуч иер аквазва!..

Хъутлалин къилелай къаншардиз къвезвай машиндини экв ягъайла, йигинвиле авай пилтейрин къалинвили ва, чилел эвичІиз, эвичІна куьтягъ тежесвай цаву пагъ атІана тунва эгъли кас.

— Хъутлуьхъ иервилер авач лугъуда...

— Иервилер ваз йиф гъа и хъутлалин кІане акъудайла, ахпа аквада, — на-рази я жегьил.

— Абур чна, ништа, шумуд вишра алудай хъутлалар ятла, — хъутлуьн йифел гъейран ягъли кас. — Хъутлер-живерни акурди я чаз, мекьер-муркІарни эхайди я чна. Гъа ибурни алуддайди я...

Вичин хъелдин гъиляй вилик квай хъутлалдилай гъейри мад са затІни таквазвай жегьилни цав чилел ацукъна къалин пилтейрин гъерекатдик

квай алемдал гъейранвал ийизвай эгъли и ихтилатрик кваз, хъутлалай гъуз сад муькуьдан тумунихъ галкІанвай аялрин кІеретІ, гъарайни хъуьруьн къилел алаз, авахъна..

— ГъикІ хъана, халуяр, машин экъечІзавачни? — хордалди хабар къуна чинар яру цикІенар хъиз авай гадайри.

— АтІумардани куьне, гадаяр? — суал гана жегьилди.

— Пул гудани?

— Гъикъван?

— Виш манат.

— АкІура вирида...

Аялрин ванерни хъхъайла, абурун яру чинарни ахкурла, машинда ацукъ хъувунни рикІелай алатай эгъли кас хъутлалай винелди яхдиз экъечІна.

— Агъ, баркаван къуьд! Ви сересвал вуч я! — лагъана ада машинда ахцукъиз.

— Аялар гъалтначиртла, аквадай ваз адан сересвилер...

— Ихътин серес къуьд хъаначиртла, аяларни гъалтдачир... Агъ, баркаван къуьд! Ви иервал вуч я, баркаван!

Руль къве гъиливни тІарамдиз къуна, экуьнал гъужумзавай пилтейрин къушунди кичІни ажугъ кутунвай жегьилди, мецелай «цІуь» — на, къил юзурна.

— Агъ, баркаван къуьд!.. — тикрар-завай эгъли касди.

Телевизордал рик/ алай ббайванар

Инсанри кьатIайвал, псияр гагъ-гагъ сятаралди телевизордиз килигда. Анжах экрандай нуькIвер кьалурдайла кацери кьалабулух акатда. Абур кьве рикIин жеда: вучрай, гъжумдани? Тепилмиш же-дани? ЭкрандакIардиз гьахьайтIа гьикI хьурай? РикIирикI нез телевизордал чар-хар яда.

Африкада тажублу крар гьар са камуна жезва. И дуьшуьшни гьана хьайиди я. Са мили паркеда гатун вахтунда агьалийриз кинояр кьалуриз хьана. Там мукуьв гваз хьуниз килигна, са бязи тамун гьайванарни кинодиз, килигиз кьвез хьана. Гьайванрин ислягьвал акур инсанарни и кьайдадихъ галаз вердиш хьанвай. Амма са сеферда кинодиз аслан атана. Ам акур инсанар цуькI ЧКIай хьиз катна. Асландихъ ихтибар женни? Гьа дуьшуьшдилай кьулухъ ачух чкадал кинояр кьалурун кьадагьа авуна лугьуда.

Африка чими чка тирди квез чида. Ана и чинра хьиз кьванцин, керпичдин дараматар эцигдач. Вири кIвалер нацIарикай раснавай кумаяр я. Хуьрерни гьакI я, вад-цIуд кума санал хьайила гьам хуьр я.

Садан айвандик телевизор кутурла вири кIватI хьана килигиз жеда. Са сеферда и тамашачийрикай сада кьулухъ вил яда. КилигайтIа, са пеленг атана, тум чилиз яна, кьве вилни экъисна телевизордиз килигиз акъвазнава. Хуьруьнвидай гьарай акъатайла вири кьулухъ килигда, ва пеленг акур вирида гьарайда. Гьарай-эвер гуьзлемиш тавур пеленг тамуз катда.

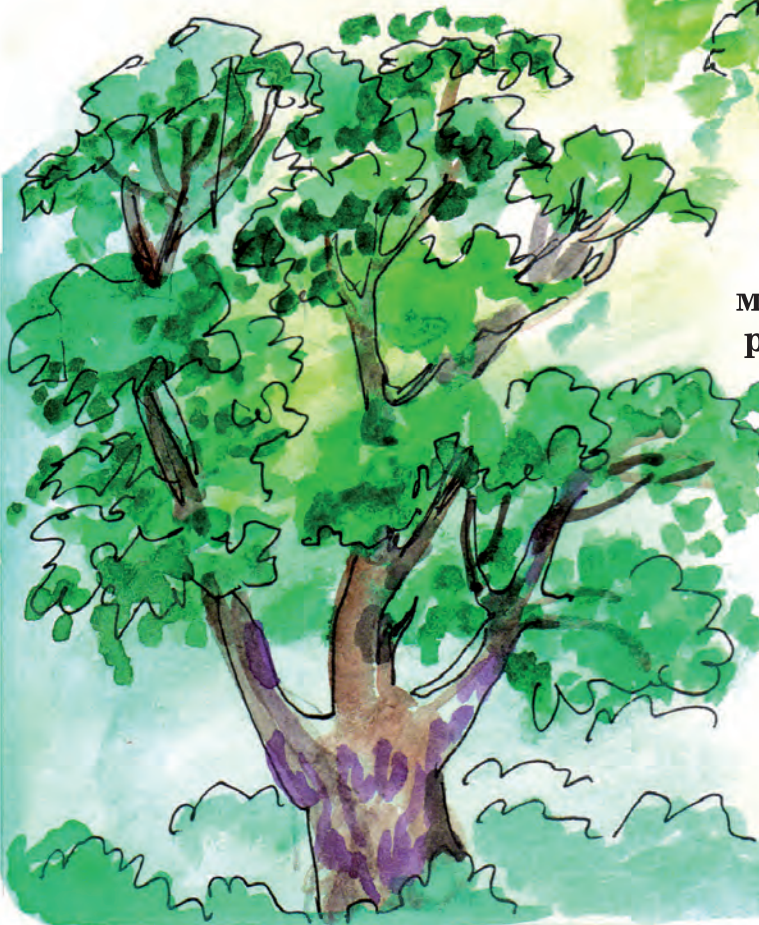

Тебиатда аламатар

Къатирдиз гуьмбет эцигна лагъана ван хъайиди яни квез? Тахъана жеч.

Ламариз гуьмбетар хъайила, къатиррин тахсир вуч я? И члехи дуьньяда гуьмбетдиз лайихлу къатирар хъаначни мегер? Чна къариба хабаррин кта-брай чирайвал, эцигна лугъуда къатир-дизни гуьмбет, вични Франциядин мер-кез – Парижда. Са виридаз аквадай къакъан чкадал. Америкадин аскер-рин сурара. А гуьмбетдал икI кхъен-валда: «Иник, вичин уьмуьрда къве генерал, муьжуьд полковник цлерида капитан къанни цлусад лейтенант, вад вишни яхцлурни къуд аскер ва немсерин са мина цлур уягъай Мегге ква».

Лугъуда хъи, ам къатирдиз эцигнавай, дуьньяда авай-авачир са гуьмбет я.

Тебиатда тарар, къушар, ничхи-рар гъашаратар гъайванар яшамиш жезва. И вирибурукай тарарин уьмуьр яргъи я. Абурун йисарив инсан-рин уьмуьрарни къведач. Месела, секвоя лугъудай тар къве агъзур йисуз яшамиш жезва. Иерусалим шегьердин багъда авай са таран пуд агъзур йис я лугъуда.

Терениф къураматда авай бао-баб тарцин вад агъзур йис ялда. Ада вахт-вахтунда цуьк-пешни ахъагъ-из, бегьерни гузва лугъуз кхъенва. А яргъарай чун и мукъварив хквен. Чи члехи шаир Низами яшамиш хъайи мягъледа къве агъзур йис хъанвай чинар ава. А чинардиз жемятди «Низамидин чинар» ла-гъана тIвар ганва.

ЯА ВУЧИЗ КУДАЧ?

Цал эцигайла, чим акъатайла гзаф затIари цIай кьазва. Са бязи затIариз (месела барут, нафтI ва масабур) жизви цIай мукъув хъун бес я, гьасятда цIелхем акъатда. Амма са бязи затIар ерли кудач. Месела – яд.

Бес яд вучиз кудач? Кун тийидай шейэр мад ава. Рухъ вуч я бес, гьамни кудай затI туш. Куьз лагъайтIа, ам кIарас кайила амукъзавай затI я. Ядни гьакI я, ядни водород тIвар алай газ кайила арадал гъун жезва.

А газдалди гьавадин шарар, гьавадин гимияр ацIурзава. ЦIай кьан тийидай, такудай газни ава. Адан тIвар гелий я. А газни гьавадин гимийра ишлемишзава, хатасузвал патал.

ИНСАНАР-ПИЧЕР

Са гъвечIи шем кун паталди адаз гьава герек я. Яд иличайла, винел рух, юргъан вегейла, къум-руг вегейла цIай хкахъзава. Вучиз? И вири затIари цIув гьава агакъярзавач. Гьава галачиз цIувай дурум гуз жедач.

Инсанарни гьа пичерин саягъда туькIуьр хъанва. Пичина цIай авайла ам ифеда, адай гум акъатда. Инсанни гьакI я. Инсанди гьава, нефес къачузва, къенез чIугваз углекислый газ акъудзава.

Нефес – гьава я, углекислый газ-гум. Беден чими жезва. Гьа пичинин кIвалах хьиз я. Пичиниз турба ава, инсандиз нер.

Пичини кIарас, куьмуьр кузва, инсанди вуч кузва хабар кьун мумкин я бязида. И суалдиз жаваб ада: чна вуч тIуьртIани,

хъвайитIани, гьам чи пчинин «кIарас, куьмуьр» жезва. Гьавиляй чан алай инсандин беденди чимивал хуьзва, бедендиз къуват кузва.

Аялрин суалар ва жавабар

Ислен югъ тир. Класда гъисаб тарс физвай.

- Накъ Саидни Жавид тамам къуд сятда тIамайрал къугъвана. Абурукай гъар сад шумуд сятда къугъвана? — хабар къуна гъамиша шад Сулейман муаллимди аялривай.

Зи хтул Тамума гъил хкажна. Муаллимди адаз жаваб гудай ихтияр гана.

- Саидни Жавид гъар сад къве сятда къугъвана.

Аялар вири хъуърена.

Яраб абур вучиз хъуърена тIа?

- Летчик хъун патал секинни дурумлу инсан хъана кIанда, - лагъана КIватIи-КIватIаша аялриз.

Гъа и гафар сиве амаз, адаз доскадал эверна.

- За къе тарс чирнавач, - гъа чкадилай жаваб гана КIватIи-КIватIаша Муаллимди адаз къвед яна. КIватIи-КIватIаша виридаз ван жедайвал жаваб гана:

- Аквазвани квез? Летчик жез кIан хъун гъикI ятIа? Зун гъич са кIусни секинсуз жезвач.

Са лежберди тухуда вичин яц маса гуз. Базардив агакь тавунмаз гьалтда и лежбердал са миштери. Рахана кьимет, ягьида ибуру гьил гьилиз. Миштериди вичин кIвал авай чка лугьуда, гьаниз хутаха лугьуда, зун са арадилай хкведа.

Хутахдай рекье и лежбердал са маса миштери гьалтда, гила ида маса кьачуда. Пул вугана, идани гьиниз хутахдат!а лугьуда.

Гила и лежбердал пуд лагьай миштери гьалтда. Лежберди вичин яц идазни маса гуда. Туна вилик, гьа и эхиримжидан гьаятдиз хутахдайла, лежбердални и миштеридал виликан миштерияр гьалтда. Гьатда ибурун арада дяве: ида яц за маса кьачунвайди я, ада ваъ, ам за маса кьачунвайди я. Эхирни ибурун кар аватда суддиз. Жеда суд дуван. Коридорда и лежбер акур са милицади лугьуда:

- Аку, ваз вун кьутармиш хьана кIанзават!а, за лагьайвал ая. Ахпа зун рикIелай ракьурмир.

- Ваъ, ам вуч лагьай гаф я, рикIелай ракьурин. Лагь гьикI авуна кIандат!а, чан стха, - лугьуда лежберди.

- Вавай вуч хабар кьуртIани, жаваб це: гана гана ман! Ахпа хабар кьадайла, икI лагь: идани лагьана гьа!

- Эй лежбер, - лугьуда судьяди. — Вуна и касдиз яц маса ганани?

- Гана гана ман, - лугьуда лежберди.

- Вуна адавай пул кьачунани?

- Идана лагьана гьа, - лугьуда лежберди.

Гила судьяди кьвед лагьай миштеридиз эверда. Лежбердивай хабар кьада:

- Лежбер, вуна и касдизни яц маса ганани?

- Гана гана ман, - жаваб гуда лежберди.

- Пулни кьачунани?

- Идани лагьана гьа!

Гила судьяди пуд лагьай миштеридиз эверда. Лежбердивай хабар кьада:

- Лежбер, вуна и касдизни яц маса ганани?

- Гана гана ман!

- Пулни кьачунани?

- Идани лагьана гьа!

- Эй! Ваз вуч хьанва?

- Гана гана ман!

- Валлагь за вун кьве сутка ацукьарда.

- Вунани лагьана гьа!

- ЭкъечIна квахь инай!

Лежбер суддин гьаятдиз экъечIнамазди а милицади агакьарда адав.

- Лежбер, вуна хиве кьурди рикIел аламани?

- Э-э, гана гана ман?

- Эвел це, ахпа лагь, гана гана ман!

- Вунани лагьана гьа!

Гьа икI лежбер кьутармиш жеда, хкведа вичин кIвализ.

ШуртІаи ФуртІ

Нурудеев
Насруллаев

Къве дуст я. Гъуьжетра ава лам патал. Ламрал алаз физвайди тир халияр нез. Лам катна. ШуртІа лугъузва: - Дуьнья китрал ваъ, яцарал ваъ, дуьнья ламрал акъвазнава. Лам инал хтун тувунамаз санизни зун фидач!

- Ша, къехва, бес зун къилди фидан? Ша, гишин хъанва, ширинбур жедайде тамун халияр. Вазни гуде за, ша ман, - минетзава.

- Ваъ! — кІуф тІарам къуна акъвазнава ламрал вил алайди.

- Аквада за вун мадгъуни хъувуртІа захъ галаз! — хъелна фена ФуртІ.

Хурудал-хурудал талишрин арайрай чинеба гъахъзава къаравул алай салаз. Расалмиш хъана къве еке халидал. Къветхверар хъиз къведни сад хътинбур тир халияр. Нери «фуртІ» авуна атІана сад. Гъил эцягъиз авадариз-авадариз акъудзава салай. Тамун къерехдив агакъайла акуна адаз руфун чилиз яна пешерал ярх хъанвай дуст ШуртІ.

Ма твах им валарик, за муькуьдини хкин, - лагъана мад нери галаз-галаз «фуртІ-фуртІ» авуна хурухъди гъахъ хъийизва угъри салаз. Гъерекат ква рикІик. Къаравулдиз аян жедалди хкиз кІанзава муькуь халини. Фена агакъна. Гъил эцяна халида. Гъил фена халидиз: ктІанвайди яз хъана. Серсер хъана угъри. Гишинзавай ам элкъвена къулухъ, тухванвай халида темягъ туна. Хур чиляй галчІуриз тади ийизва. Хтана килигайтІа, хали тІуьна куьтягнава дуст ШуртІа.

Ацукънава кьве кІвачни яргъи авуна пешерал. Хъуькъвер, сив ктад хъанва халидай. Сивин кьвалериз кьасухдай мез гуз:

- Вуч ширинди я, вун, мад гвачиз хтайди ян?! — лугъузва.

Нери «фуртІ» авуна: - Пад хъуй вун, кьехва шейтІан! — лагъана салай хтай угъриди, гъил гуьцІна вичин неривай.

Садни рахазмач: садак хъел ква, муькуьдак хъвер. Хъвер квайда «шуртІ» авуна хабар кьазва: - ФуртІ, гила кьванни лагъ, квел акъвазнава дуьнья?

- Вуна текдиз тІуьр халидал!

Хъуьруьн акатна ШуртІак: - Авам я вун, авам! — далудал ярх хъана «гъи-гъи-гъи» ацалтна хъуьрез кьатадзава пешерал. — Я авам, тадачир ман хали гишин зи патав! Жанавурдал хеб тап-шурмишдан?!

- Вун вуж я зун авам хъайила?! — кефиник хкІунвай хали гъайидан.

- Зун, вуна лагъайвал шейтІан!

- Акайла шейтІанвилел акъвазнаван дуьне?

Эхъ! Авам авай чкада шейтІанни авайди я! КкІлам хъиз алкІанвайди я гьадан кьамал, гъа карди я рикІик гьунар кутвазвайди! — лагъана «гъа-гъа» ийиз ван акъудна хъуьрезва, кьатадзава пешерал.

Бирдан кцІин ванп акъуна япара.

Акуна чІулав кицІ къезва, гуьгъуьналкъаравулни ала. Сескъуна аялрин. Катун фикирдизни хтанач-кицІ вилик акъвазна «гъугъ» ийиз. Къаравулди гузвай суалриз жавабар гузвайди «Авам» я. «ШейтІан, вичи лагъайвал адан кьамухъ-кьулухъ акъвазнава, айгъана къаравулди лашуни ягъайтІа вичихъ галуьк тувун патал.

Хутвахна къаравулди угърияр чардах алай чкадал. «И-аъ, и-аъ!» - ийиз гъарайиз ламран ванн акъатна: чир хъана гъайвандиз амадагар вичин. Ам къарагъачдин тарцел кутІуннавай.

- Куь лам ян?! Ада гъахъна кьуьл гана сал кукІварнава! Квез кІвале бубаяр-кас авайди тушни?! Им гъи те-гъер я гъвечІизамаз угъривилиз кьил яна?! Чна дамахзава квел жегъилрал, чІехи хъуй, дуьнья квел акъвазнавайди я лугъуз! Квел акъвазнава дуьнья, квел! Чидан гъа кар?! Куьне вушзава, чуьнуьхгумбатІар! Инал акъвазда куьн куь бубаяр, милица къведалди! — чин чІуру тир лаш гъиле авай къаравулдин.

Угъри-аялриз ван хъанвай хътинди тир, квел акъвазнаватІа дуьнья: хиял-рик акатнавай. Сай-са хали тІуьнвай! ШейтІан» хъел квай къаравулдиз килигзавай. «Авам» руфуни «кьур-р» ийиз къаравулдин гъиле авай лашуниз килигзавай.

МУЧА - МУЧА ?

Къайи гъалар — гимишар,
Йигинбур я еришар.
Къаз тежербур гъилерив,
Кужумдайбур чилери.

Чин лацу я, астар чѳулав,
Сят туш, амма къалурда чѳав.

Лацу затѳ я, шекер туш,
Къведа ам чаз винерай.
Дурум гудай аскер туш,
Худда твада алерар.

Маниярни лугъуда ваз,
Хкетарни ахъайда.
Вири дуънья къалурда ваз
Вичин мичѳи дакѳардай.

Заз балкѳан я къугъвадайла,
Зи данадиз чѳал я ам.
Ам вуч хъурай?.. я ам.

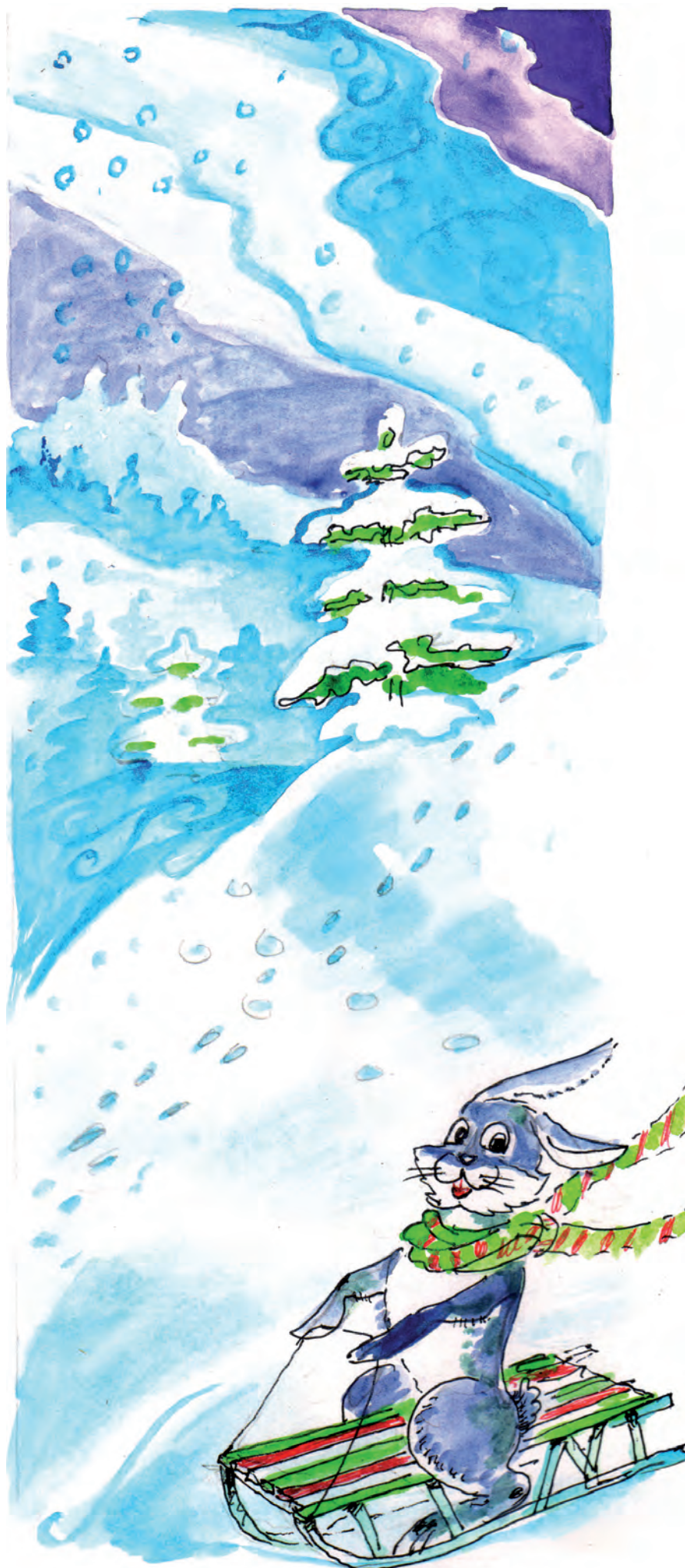
Ам галачиз куъчеда зун
Жеда пашман, жеда суѳт.
Акурла хуш хъуъреда зун,
Ам зи къѳунши я, зи...

Аялдизни табий я кас,
Мум хъиз сиве вижевай.
Баде акур, авачир сас,
Адан гъилер ичѳе я.

Гъатнава марф зи хъиле,
Къав алай тѳвал зи гъиле.

Соколёнок

ISSN№0206-7978

Кард

1/2016

январь - февраль

Иллюстрированный детский журнал.
Издается один раз в два месяца.

Учредитель:
Правительство Республики Дагестан.

Журнал зарегистрирован федеральной
службой по надзору в сфере связи и
массовых коммуникаций.
Регистр. номер ПИ №ТУ5-0019
от 21 мая 2009 г.

Издается с января 1980 г.

Главный редактор
Мурад Ахмедов

Редколлегия:
Х. Хаметова (редактор)
А. Кардаш
А. Исмаилов (зам. гл. редактора)
З. Кафланов
К. Акимов
Т. Зургалова (ответ. секретарь)

Худ. редактор З. Даганов
Тех. редактор Т. Лузина
Художник номера М. Муталибов
Оформление обложки А. Качаев

Дата выхода в свет 22.03.2016г.
Тираж 700 экз.
Заказ №187

Типография: ООО «Издательство «Феникс
пресс»
Адрес типографии: 367018, РД, г. Махачкала,
ул. Петра I, 61.

Редакция и издатель: Государственное
бюджетное учреждение Республики
Дагестан «Редакция республиканских
литературных журналов «Соколенок» и
«Литературный Дагестан».

Адрес редакции и издателя: 367025,
РД, г. Махачкала, ул. Даниялова, 55.

Лезгинский язык
Индекс: на год - 63338,
на полугодие - 73906.

Цена свободная